

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שיעור הראיה והחגיגה

(ב' א') (המשך משנה): בית שמאי אומרים: הראייה שתי כסף (גדול הבא להיראות צריך להביא עולה, ואינה פחותה משתי כסף, שתי מעות כסף שהן שליש דינר), והחגיגה (שלמי חגיגה שחייב כל יחיד להביא ברגל), מעה כסף. ובית הלל אומרים: הראייה מעה כסף, והחגיגה שתי כסף.

(ו' ב') תנן התם (פאה א,א): אלו דברים שאין להם שיעור: הפאה, והבכורים (וְלִקְחֶתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרֵי הָאֲדָמָה, ולא נאמר כמה), והראיון, וגמילות חסדים, ותלמוד תורה.

(ז' א') אמר רבי יוחנן: כסבורין אנו לומר הראיון אין לו שיעור למעלה (שיביא כמה שירצה), אבל יש לו שיעור למטה (שלא לפחות ממעה כסף, כמו ששינונו במשנתנו, והיינו סבורין דשיעור דאורייתא הוא). עד שבא רבי אושעיא ברבי ולימד, הראיון אין לו שיעור לא למעלה ולא למטה (מן התורה), אבל חכמים אומרים הראייה מעה כסף והחגיגה שתי כסף.

שיטות הראשונים

שיעור לקרבנות החג, האם מהתורה או מדרבנן: למסקנה, אין מהתורה שיעור לראיה וחגיגה, אלא שחכמים נתנו להם שיעור. וכן כתב הרמב"ם. וכתב המאירי שיש מפרשים שיעור שבמשנתנו תורה, כרבי יוחנן בירושלמי¹ ובעיקר הרגל (ביו"ט הראשון). ומשנת פאה (שאין שיעור) שלא בעיקר הרגל. ואין נראה כן.²

מצות ראיית פנים ברגל

(ז' א') (ומברר) מאי הראיון?³

רבי יוחנן אמר: ראיית פנים בעזרה.⁴

וריש לקיש אמר: ראיית פנים בקרבן (וצריך להביא קרבן על כל פעם ופעם).

בעיקר הרגל (ביו"ט ראשון), כולי עלמא לא פליגי דראיית פנים בקרבן. כי פליגי בשאר ימות הרגל. כל היכא דאתא ואיית, כולי עלמא לא פליגי דמקבלינן מיניה. כי פליגי דאתא ולא איית. דרבי יוחנן סבר: ראיית פנים בעזרה, דכל אימת דאתי לא צריך לאתויי. ריש לקיש אמר: ראיית פנים בקרבן, דכל אימת דאתי צריך לאתויי.

איתיביה ריש לקיש לרבי יוחנן: "ולא יראו פני ריקם!"

¹ שאמרו בתלמוד ירושלמי, אמר רבי יוחנן: מעה כסף ושתי כסף **דבר תורה**. ורבי יוסה תני: ראייה כל שהוא, וחכמים הוא שנתנו **שיעור** מעה כסף ושתי כסף.

² מקורות: רמב"ם (הל' חגיגה א,ב). מאירי (ז' א', ד"ה יש דברים).

³ ולא תנא הראייה, דליהוי משמע דמי עולה, דאלו השתא לאו בדמים משמע, אלא במצות ראיית פנים.

⁴ כמה פעמים שהוא חפץ, בא ומראה עצמו בעזרה. ואין צריך להביא קרבן בכל ראייה. רש"י.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולחן בן הרב ישראל זצ"ל

אמר ליה: בעיקר הרגל (ביום טוב ראשון).

איתיביה: "ולא יראו פני ריקם", בזבחים.⁵ אתה אומר בזבחים או אינו אלא בעופות ומנחות? ודין הוא: נאמרה חגיגה להדיט ונאמרה ראייה לגבוה; מה חגיגה האמורה להדיט זבחים (של בהמה⁶), אף ראייה האמורה לגבוה זבחים. ומה הן זבחים? עולות. אתה אומר עולות, או אינו אלא שלמים? ודין הוא: נאמרה חגיגה להדיט, ונאמרה ראייה לגבוה, מה חגיגה האמורה להדיט בראוי לו (שלמים הנאכלים לבעלים), אף ראייה האמורה לגבוה בראוי לו (עולה שכולה למזבח). וכן בדין, שלא יהא שולחן מלא ושולחן רבך ריקם!

אמר ליה: בעיקר הרגל.

איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש: יראה יראה, מה אני (רואה אתכם) בחנם, אף אתם בחנם!

אלא כל היכא דאתא (לבית המקדש) ולא אייתי (קרבן), דכולי עלמא לא פליגי דעייל ומתחזי ונפיק (כי חיוב הקרבן הוא רק ביו"ט ראשון, בראייה ראשונה).

כי פליגי דאתא (בשאר ימות הרגל) ואייתי (קרבן). רבי יוחנן דאמר ראיית פנים בעזרה, ראיית פנים הוא דאין לה שיעור (ויכול להיראות אימתי שרוצה), הא לקרבן יש לה שיעור (ואסור להביא קרבן נוסף בראיות נוספות). וריש לקיש אמר ראיית פנים בקרבן, דאפילו קרבן נמי אין לו שיעור.

איתיביה (רבי יוחנן לריש לקיש): "הקר רגלך מבית רעך"?

התם בחטאות ואשמות (שלא תחטא ותזקק להביא חטאת ואשם). וכו'.

תניא נמי הכי: "הקר רגלך מבית רעך", בחטאות ואשמות הכתוב מדבר. אתה אומר בחטאות ואשמות או אינו אלא בעולות ושלמים? כשהוא אומר "אבוא ביתך בעולות אשלים לך נדרים"⁸, הרי עולות ושלמים אמור. הא מה אני מקיים "הקר רגלך מבית רעך", בחטאות ואשמות הכתוב מדבר.

שיטות הראשונים

עולת ראייה מזבחים ולא עופות: בברייתא מסיק שעולת ראייה בזבחים ולא בעופות ומנחות. ופירש רש"י שצריך להביא קרבן בהמה הזבח בסכין, ולא עולת עוף שהיא נמלקת. ואילו **הרמב"ם** כתב, "הראיה האמורה בתורה - הוא שיראה פניו בעזרה ביום טוב הראשון שלחג וביא עמו קרבן עולה, בין מן העוף בין מן הבהמה." וכן פסק **הסמ"ג**⁹.

⁵ צריך להביא קרבן בהמה הזבחים בסכין, ולא עולת העוף שהיא נמלקת. רש"י.

⁶ דכתיב (שמות כג, יח) "ולא ילין חלב חגי עד בקר", במידי דאית ליה חלב הקרב לגבוה קאמר. רש"י.

⁷ מבית אוהבך, הקדוש ברוך הוא, שקרא ישראל רעים, שנאמר "למען אחי ורעי" (תהלים קכב, ח). שאין להרבות קרבנות חובה, ולהביאם לבית ה' (שכן נדרים ונדבות יכול אדם להרבות).

⁸ תהלים סו, יג.

⁹ וכתב המאירי, ומגדולי המחברים (=הרמב"ם) פסקו שהיא באה אף מן העוף. וכן מצאנוה במדרש מכילתא, שאינו גורס בשמועה שבכאן: 'או אינו אלא בעופות ומנחות', אלא 'או אינו אלא בכספים'. ולא למעט עופות, אלא למעט כספים שלא יביאם בעזרה. ומכל מקום בירושלם מביא כספים. והוא שכתבו גדולי המחברים שמי שאין בידו עולות יביא עמו כסף, אבל לא יבוא לשם בלא

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

בעיקר הרגל, כולי עלמא לא פליגי וכו': דעת תוספות, דללישנא בתרא פליגי בעיקר הרגל, לאחר שהביא עולת ראה, אם רשאי להביא עוד קרבן. דלרבי יוחנן לא מקבלינן מיניה טפי, משום בל תוסיף, כיון דכבר נפיק. אבל למחר וליומא אחר, מצי להביא אם ירצה.⁴⁰

הבאת עולת ראה בשאר ימות הרגל: כתב הסמ"ג, דמסקינן כלישנא קמא, וכרבי יוחנן. וכן פסק הרמב"ם, "מי שפא לעזרה בכל ימי החג - אינו חייב להביא עולה בידו בכל ית שיכנס, שזה שפאמר "[ו]לא יראו פני ריקם" - אינו אלא בעיקר הרגל בלבד, שהוא יום ראשון או תשלומי ראשון. ואם הביא - בכל ית שפא מקבלינן ממנו, ומקריבין אותה לשם עולת ראה; שהראיה - אין לה שיעור."⁴¹

עולות ושלמים האם באים אף שלא מחולין

(ז' ב') משנה: עולות במועד באות מן החולין (שכל דבר שבחובה, אינו בא אלא מן החולין). והשלמים (שלמי שמחה, באים אף) מן המעשר (שאינם נחשבים דבר שבחובה, אלא רק באים לשבוע).

(המשך משנה): (שלמי חגיגת) יום טוב הראשון של פסח (שהוא דבר שבחובה) - בית שמאי אומרים: מן החולין (ולא בא לאפוקי שלמי חגיגת שאר רגלים, אלא חגיגת ארבעה עשר, שאינה באה משום חובה אלא כשאינ מספיק בשר ורוצים לשבוע). ובית הלל אומרים: (אף) מן המעשר.

(המשך משנה): ישראל יוצאין ידי חובתן (חובת שמחה ברגל), בנדירים ונדבות ובמעשר בהמה (בכל ענין שיש להם בשר לשבוע. ואינם זקוקים לזבוח שלמים לשם כך). והכהנים, בחטאות ואשמות ובבכור ובחזה ושוק (ואינם צריכים להביא שלמים לשם שמחה, אלא בזמן שאין להם בשר לשבוע). אבל לא בעופות ולא במנחות (שאינן שובע אלא בבשר בהמה).

(מסיק דמתניתין) חסורי מיחסרה והכי קתני: עולות נדרים ונדבות במועד באות, ביום טוב אינן באות (ססובר תנא דמתניתין שאפילו לבית הלל אין נדרים ונדבות קריבים ביו"ט, חוץ מעולת ראייה ושלמי חגיגה שעיקר מצוותם ביום ראשון). ועולת ראייה באה אפילו ביו"ט. וכשהיא באה, אינה באה אלא מן החולין. ושלמי שמחה באין אף מן המעשר.

כסף, ואפילו יש בידו שוה כסף. מקורות: רמב"ם (הל' חגיגה א,א). סמ"ג (עשין ס' רכז-רכט, ד"ה החגיגה האמורה).
⁴⁰ ור' להלן פיסקה הבאה, שדעת הרמב"ם דלא הדר בגמרא ממה שאמר בתחילת הסוגיא, 'בעיקר הרגל כולי עלמא לא פליגי וכו'. מקורות: תוספות (ד"ה רבי יוחנן).

⁴¹ או שפסק הרמב"ם כרבי יוחנן, וכלישנא קמא (כסמ"ג). או כריש לקיש, וכלישנא בתרא. ור' כס"מ ולח"מ, וזבח תודה (ד"ה וע"כ הלכתא). וכתב ב'זבח תודה' (ד"ה בעיקר הרגל), דאף דתוספות והרמב"ם פליגי בפירוש הסוגיא, ולתוספות למסקנת הסוגיא דוקא בעיקר הרגל פליגי (וכנזכר לעיל, פיסקה קודמת), מכל מקום לדינא אין נפק"מ בזה (כי גם לתוספות אין הלכה כרבי יוחנן ללישנא בתרא), עיי"ש.

וכתב עוד, דבין לפירוש התוספות בין לפירוש הרמב"ם, לא נתברר בהדיא ביום ראשון שהוא עיקר הרגל, לדעת רבי שמעון בן לקיש, אם מחוייב להביא קרבן בכל פעם שהוא מתראה בעזרה, ושאינן דין יום זה משאר ימות הרגל. ומה דאמר הגמרא בעיקר הרגל כו"ע לא פליגי וכו', היינו דאז על כל פעם ופעם מחוייב להביא קרבן, או דלמא אינו מחוייב רק על ביאה ראשונה, ושאר ביאות יש לו רשות להביא לריש לקיש, ודלא כרבי יוחנן, אבל אינו מחוייב לכולי עלמא. וכן משמע קצת בפירוש רבינו חננאל. אכן בטורי אבן מצאתי שדעתו כמו שכתבתי מתחילה. וצ"ע. מקורות: רמב"ם (הל' חגיגה ב,ו). סמ"ג (עשין ס' רכז-רכט).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

וחגיגת יום טוב הראשון של פסח - בית שמאי אומרים: מן החולין. ובית הלל אומרים: מן המעשר.

מאי שנא חגיגת יום טוב הראשון של פסח?

אמר רב אשי: הא קא משמע לן, חגיגת חמשה עשר אין, חגיגת ארבעה עשר לא. אלמא קסבר: חגיגת ארבעה עשר לאו דאורייתא.

שיטות הראשונים

שלמי שמחה באין אף מן המעשר: ביאר רש"י, דשלמי שמחה לאו דבר שבחובה הוא במקום שיש בשר, והרי יש לו מעות מעשר שני שיש לו להוציא בירושלים ויקנה בהם שלמים, ורבי קרא 'ושמחת בחגך' כל מיני שמחות לשמחה. וכן כתב הרמב"ם, "יוצאין ישראל ידי חובת שלמי שמחה בנדירים ונדבות ובמעשר בהמה; והפגנים - בחטאת ובאשם ובבכור ובחזה ושוק, שפגנה זו היא לשמח באכילת בשר לפני יי, והרי אכלו."¹²

האם צריך כוונה לשם שלמי שמחה: דעת הר"ר אלחנן ור"י, דלא נפיק בשלמי שמחה בנדירים אלא היכא שהקריבום משום שמחה. אבל הביאום לשם נדירים, לא נפיק רק משום הקדישם. ודעת ספר החינוך, ששלמי שמחה אין אדם צריך לשוחטן לשם שלמי שמחה; שענין חיוב השמחה אינו אלא להרבות בשר כדי לשמוח, והרי יש בשר.¹³

חגיגת י"ד בניסן הבאה עם הפסח: מבואר בגמרא שחגיגת י"ד בניסן, הבאה כדי שקרבן הפסח יאכל על השובע, אינה חיוב, ולא נחלקו בה בית שמאי ובית הלל אם באה מן המעשר. וגרסין בירושלמי: תני, חגיגת ארבעה עשר היתה באה מן המעשר. ר' יעקב בר אחא בשם שמואל בר אבא זאת אומרת שהוא רשות. אין תימר חובה, דבר שהוא בא חובה בא מן המעשר?! וכן פסק הרמב"ם.¹⁴

¹². מקורות: רש"י (ז' ב', ד"ה אף מן המעשר). רמב"ם (הל' חגיגה ב,י).

¹³. מקורות: הר"ר אלחנן ור"י (ז' ב', תוד"ה עולות). החינוך (פר' ראה, מצוה תפו).

¹⁴. "שחגיגת ארבעה עשר - רשות. לפיכך אין אדם יוצא בה ידי חובת חגיגה, אכל יוצא בה ידי חובת שמחה." מקורות: ירושלמי (פסחים ו,ז). רמב"ם (הל' חגיגה ב,י).